

במה הקב"ה חושב תחשבות (שמואל ב' י"ד) לבלתי ירח ממנו נדח איך למרק ביסורין כאלה את קונות של ישראל אם רק מאמין האדם שהכל מן הקב"ה, ואינו בועט ביסורין, כמאמרם ז"ל (חולין ז') שאין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ מכריזין עליו מלמעלה, וכמאמרם ז"ל (שבת נ"ה) אין יסורין בלא עון, ואיתא (בשבת ז' ע"ב) על הפסוק (קהלת ז') טוב כעס משחוק טוב כעס שכועס הקב"ה על הצדיק בעוה"ז, משחוק שמשחק הקב"ה עם הרשעים בעוה"ז, ולשחק אמרתי מהלל (קהלת ח') זה שחוק שמשחק הקב"ה עם הצדיקים בעוה"ב. וכן אמר הכהוב (הושע ז' ט"ו) ואני יסרהי חזקתי זרועתם ואלי יחשבו רעה, אמרו הז"ל (ע"ז ד' ע"א) אמר רב פפו כשמייה דרבא, אני אמרתי איסרם ביסורין בעוה"ז כדי שיחזקו זרועתם לעוה"ב ואלי יחשבו רע.

ועוד אטרו חז"ל שם (ע"ז ר"י) אמר רבא טאי דכתיב (איוב כ"י) אך לא בעי ישלח יד אם בפירו דהן שוע, אמר דהן הקב"ה לישראל כשאני דן את ישראל אין אני דן אותם כעובדי כוכבים דכתיב (נחוקאל כ"א) עוה עוה אשימה וגו' אלא אני נפרע מהן מישראל, כפיד של

תרונות וכפיד, ניקור שמנקרין מעט מעט
וכן נפרע מהן מעט מעט בהסתר פנים
והיה לאכול לפדותן מעונותיהן כדי שיזכו
לעוה"ב (רש"י) ומעכרימ אין נפרע מהן כלל
כדי לטורדן מן העוה"ב וע"י שם (רש"י) וכן
הוא (בפסחים ק"י), אמר רב חסדא, מאי
דכתיב הודו לה' כי טוב (תהלים קל"ז)
הודו לה' שנובה חובתו של אדם בטובתו
עשיר בשורו, עני בשיו יחוס בכיצתו,
אלמנה בתרנולתה.

ובכן הוא (ובמכות כ"ב) על הפסוק
ונקלה אחיד לעינך (דברים)
כיון שנקלה הרי הוא כאחיד, אמרו
חז"ל שם כפתוהו ללכות ונתקלקל
אפילו רק במים פטרוהו מללכות כיון
שנקלה הרי הוא כאחיד, כן הוא אפילו
בדין תורה נראה מכל זה שמנכה הקב"ה
באשר סבל צער קטן האדם בעוה"ז, נטל
הרכה ומתטרק מעבירות והחטאים שיעשה
האדם בעוה"ז, אבל בשיעור הטובות שמקבל
הרשע בעוה"ז, ומתנהג הקב"ה עם הרשע בטוב
ויארוך אפו כל העת שמכעים אותו ומנאץ
שמו ית"ש, במדה זו יתנהג הקב"ה עם
הרשע לעוה"ב במידת זעגזע עונש כר על
הדין כל דבר רע.
ואיתא

שמעתי בשם גדול אחד שהיה מקורבי הגר"א ז"ל, שמנהג הגר"א ז"ל היה שבין מנחה למעריב היה מדבר עם ידידיו ומקורביו דברי נעימים בעניני מוסר, פעם אחד שמע אחד ממקורבי הגר"א ז"ל שאמר שכל דבר שהביא הקדוש רמ"ק זק"ל בספרו הקדוש "ראשית חכמה" בעונש הגיהנם, שהם דברים אמיתים לא בדרך נחמא, ומשל, והאיש ששמע מהגר"א ז"ל, כן נכנסו דבריו בלבו, וכאשר כל איש יודע מרת נפשו מהחטאים שבאו לידו לכן נצטער מאד ונפל בחולי גדול מחמת צערו ומרי נפש כ"כ שנפל לבו מאד ונחלה מאד ר"ל, ובשכוע השניה לא היה יכול לבוא אל בית הגר"א כדרכו, כי היה מונח על ערש דוי, ושאל הגר"א עליו ואמרו כי חולה הוא ונסתמא התפללו עליו ונרפא, ולשכוע הבא בא לבית הגר"א כדרכו, אח"כ שאל הגר"א ז"ל לשלומו מה היה לו, השיב להגר"א ז"ל וסיפר לו טה שאירא לו, אמר לו החולה שנרפא, אולי חיו היה מה מחולי זה היה הגר"א ז"ל סיבת טיחתו, אמר לו מרוע, אמר לו, אחר ששמע מהגר"א ז"ל כי כל העונשים שהביא הראשית חכמה בספרו מעונשי הגיהנם הוא פשוט באמת לא בדרך נחמה, חלתי מפחד עונש הגיהנם והייתי מסוכן מרוב הצער — ענה לו הגר"א ז"ל כי גם עתה אני אוקר כי כנים דברי

ואיתא במ"ר (שמות ל"א) אין בעולם קשה מן העניות שהיא קשה מכל יסורין שבעולם, אמרו רבותני, כל היסורין לצד אחד והעניות לצד אחד, רצונך לידע, בא וראה כמה היה השטן מקטרג על איוב להקב"ה, ואומר לו נתת לו ממון ובנים ואתה חס עליהם (איוב א') חלא אתה שכת בערו וכער ביתו וכער כל אשר לו, ואומר שם החנם ירא איוב אלוקים ואולם שלח נא ידך, אמר לו הקב"ה איוב מה אתה רוצה בעניות או יסורים ור"ל

יסורי חנוף א"ל איוב רבון העולם מקבל אני כל יסורין שבעולם ולא עניות וכו' כיון שנתיסר מה כתיב התחיל לצוץ כנגד מדה"ד שנא' (איוב כ"ג) כי יתן ידעתי ואמצאה וגו' אמר ליה א"ל יהוה מה אתה צוה, לא אמרת שאינך מבקש עניות אלא היסורין, לא אתה שכחת כיסורין (שנא' שם ל"ו) חשמו אל חפן אל און כי על זה בחרת לעוני, לכך קשה עניות מכל היסורין וכו'.

הראשית חכמה דברים כחיתין לא בדרך גזטא, אלא דבר אחר שכחתי לך לאמר שהוא להאדם באמת למשיב נפש, כי תדע כי באמת הוא ככחב בקהלה י"ב י"ב כי אח כל מעשה יביא האלקים במשפט על כל נעלם, ומביאין על הכל עדים לכל דבר קטן וקל על העינים שכבר נעלמו מהאדם, והדין של מעלה הוא חסוד מאד, והאדם מחסר נורא מאד ויצא חייב, אח"כ מביאין פנקס וחשבונות שסבל האדם יסורין בעולמו בעוה"ז ומתחילין לנכות את כל חטא וחטא כנגד היסורין שסבל האדם ורואה האדם שכל חשבונות החטאים מתמעטין ופוחתין אחת אחת עד שיתחיל כף הזכיות להכריע ונוחם האדם ושטח על כל היסורין כעל כל חון וסיים הגר"א ז"ל אלטלא היסורין לא סצינו ידינו ורגלינו ליום הדין.

הנהה ד' שליט"א פעם אחת היתה בעיר ראדין (מקום אדמו"ח שליט"א) שמחת נשואין, ולא היה שם בלי זמר, והנערים נשאו רפים וסורקות לדפוק עליהם כעל בלי זמר בעת החתן וכלה הולכין לחופה, או קרא אדמו"ח שליט"א אותי מהצית לראות הסחזה הזה, שא"ני אדמו"ח שליט"א מה חסר לחופה בתה"לכה, הלא טחותנים נמצאים בשמחת הנשואין, וסעודת נשואין ג"כ נמצאת מדוע ילכו בעצבים בלא שמחה, וענה אדמו"ח שליט"א, כי יחסר בלי זמר בהולכיכם לחופה חון מזה לא נחסר מאומה, בכל זאת הולכים עצבים בלי שמחת הלב, וזהו שאמרו חז"ל עוה"ב בלא יסורים כחופה בלא בלי זמרים שחסר לו להאדם שמחת עוה"ב אם לא סבל האדם יסורים כלל בעוה"ז.

הנהה ה' ועוד איתא שם בסדרש (תהלים ע"ב) כי אלקים שופט זה ישפיל זה ירים, י"ס דומה העוה"ז לגלגל שבגנה בלי חרם שבו התחתונים עולים מעלה והעליונים יורדין ריקנין, כך כל מי שהוא עשיר היום לא הוא עשיר למחר, ולא מי שהוא עני היום עני למחר, למה שגלגל הוא העולם, כדכתיב (דברים ט"ו) כי בגלגל הרבר הזה, אמר ר' אחא אופן הוא ואין אופן אלא גלגל שנא' (שמות י"ד) ויסר את אופן מרכבותיו, ונאמר (משלי כ') טורה רשעים מלך חכם וישב עליהם אופן וגו' אשרי מי שירו פ"וטה לעניים ראה מה כתיב (משלי כ"ב) עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה' וכתיב (שם כ"ט) רש ואיש חכמים נפגשו מאיר עיני שניהם ה', חעני קנה חיי העוה"ז והעשיר קנה חיי העוה"ב העני שפוט ירו ואין בעה"ב רוצה

דיתא